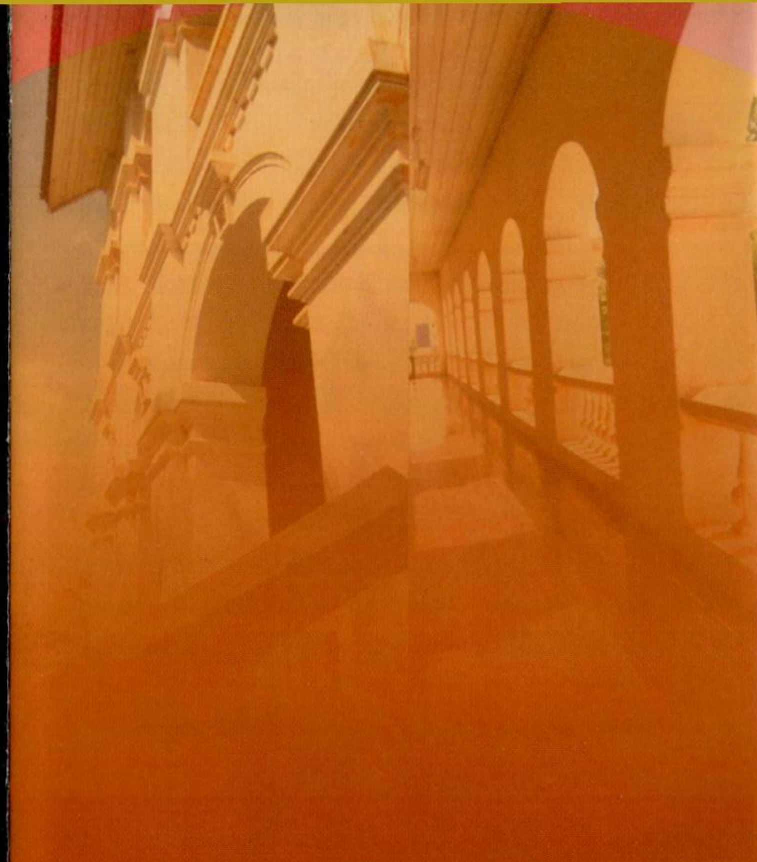
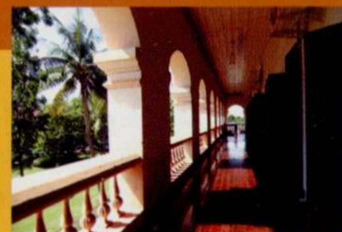
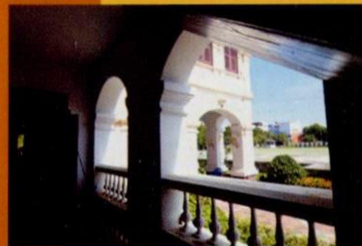

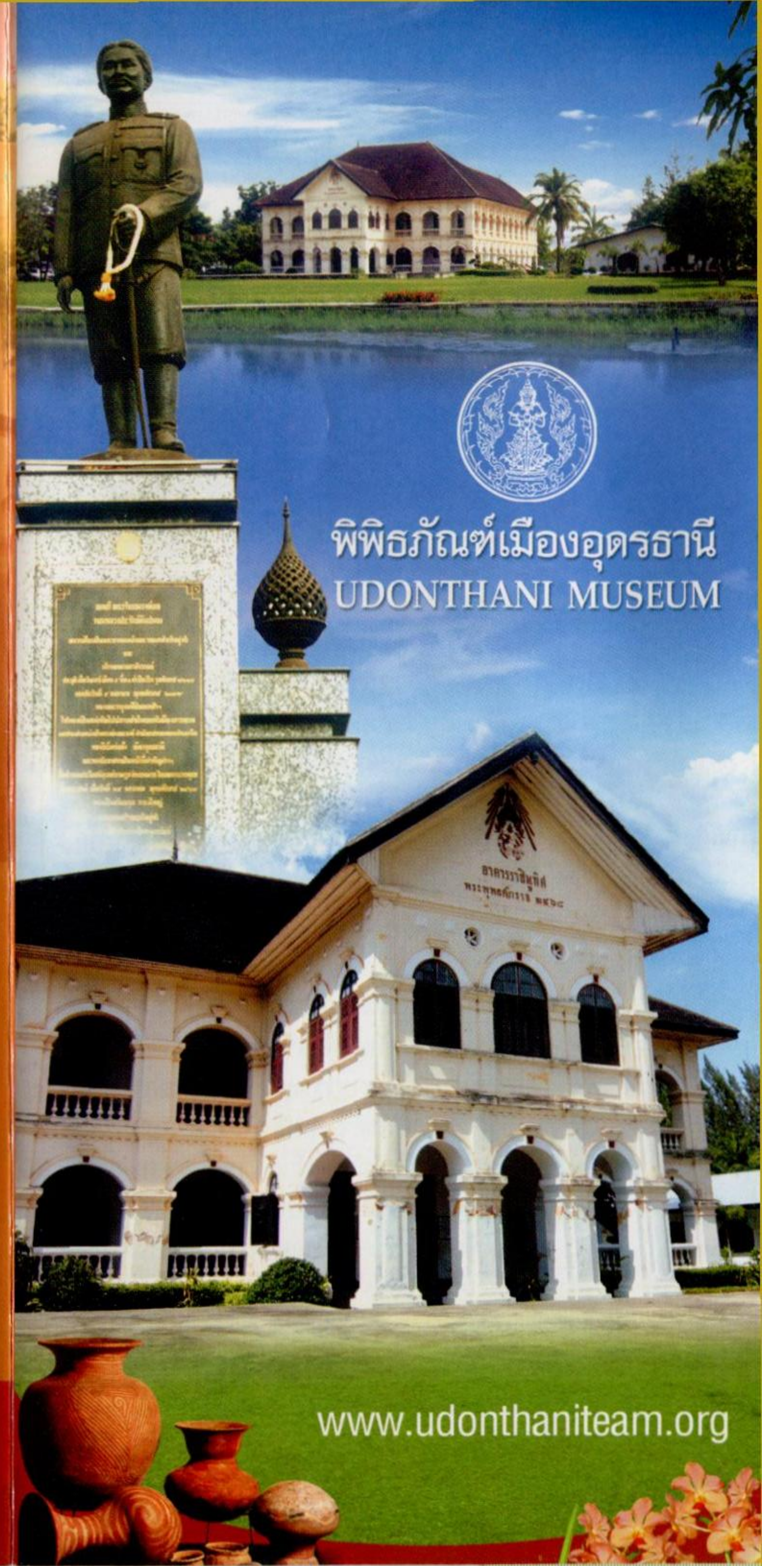

พิพิธภัณฑ์เมืองอุดรธานี 0-4224-5976
เทศบาลนครอุดรธานี 0-4232-5176-85

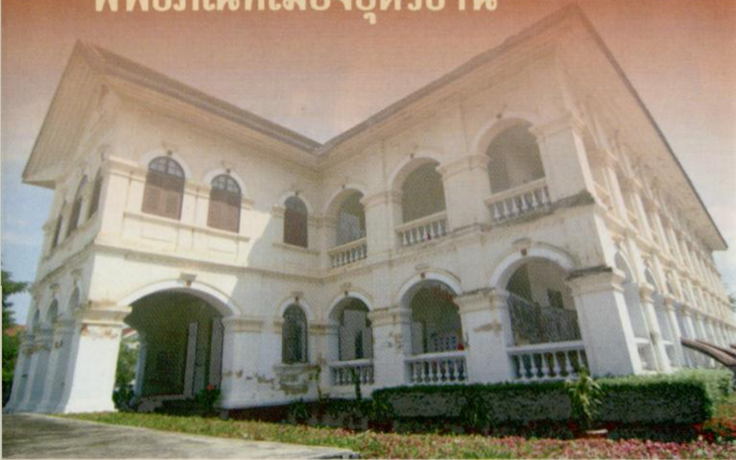

พิพิธภัณฑ์เมืองอุดรธานี
UDONTHANI MUSEUM

www.udonthaniteam.org

พิพิธภัณฑ์เมืองอุดรธานี

พิพิธภัณฑ์เมืองอุดรธานี (อาคารราชินูทิศ)

ตั้งอยู่ริมถนนโพศรี ใกล้วัดโพธิสมภรณ์ จัดตั้งขึ้นใน "อาคารราชินูทิศ" ซึ่งเป็นอาคารเก่าแก่ที่สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2463 มีรูปทรงทางสถาปัตยกรรมแบบยุโรปโบราณ สูง 2 ชั้น หลังคาปั้นหยา มีมุขยื่นออกมาด้านหน้า ผนังก่ออิฐถือปูน ซุ้มประตู หน้าต่างโค้ง พื้นกระดานไม้สักทองทั้งหลัง มีความสวยงามเป็นสง่า ซึ่งกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติเมื่อ พ.ศ. 2541

"อาคารราชินูทิศ" เดิมเป็นอาคารเรียนของโรงเรียนสตรีประจำมณฑลอุดร ซึ่งสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพระพันปีหลวง ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงตั้งพระราชหฤทัยบริจาคพระราชทรัพย์เพื่อสร้างโรงเรียนสตรีขึ้น แต่เสด็จสวรรคตเสียก่อน พระยาศรีสุริยราชวรานุวัตร สมุหเทศาภิบาลมณฑลอุดร จึงได้ชักชวน ประชาชน พ่อค้า คหบดี ร่วมกันบริจาคทรัพย์น้อมเกล้าฯ สร้างถวายอุทิศแด่พระองค์ท่าน สร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2468 ต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ พระราชทานนามโรงเรียนใหม่ว่า **"ราชินูทิศ"** จึงเป็นชื่อเรียกอาคารหลังนี้สืบมา

อาคารราชินูทิศ ได้เคยใช้เป็นอาคารสำนักงานหน่วยงานต่างๆ คือ เมื่อปี พ.ศ. 2473 เป็นอาคารสำนักงานส่งเสริมวัฒนธรรมหญิง เมื่อ พ.ศ. 2503 ใช้เป็นสำนักงานโครงการพัฒนาการศึกษาส่วนภูมิภาค เมื่อ พ.ศ. 2516 ใช้เป็นอาคารสำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 9 และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุดรธานี จนกระทั่งปี พ.ศ. 2547 ได้ปรับปรุงและจัดเป็น "พิพิธภัณฑ์เมืองอุดรธานี"

พิพิธภัณฑ์เมืองอุดรธานี เกิดขึ้นโดยการนำการจัดตั้งของ **นายชัยพร รัตนนาคะ** อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี ที่ได้รวมพลังประชาชนชาวจังหวัดอุดรธานีจัดทำพิพิธภัณฑ์เมืองขึ้น ซึ่งใช้เวลาในการดำเนินการเพียง 111 วัน และเปิดทำการให้บริการแก่ประชาชนเข้าเยี่ยมชมตั้งแต่วันที่ 18 มกราคม 2547 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นวันคล้ายวันสถาปนาจังหวัดอุดรธานี ที่ชาวเมืองได้จัดงานเฉลิมฉลองครบรอบ 111 ปี

ต่อมาในวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2547 นายจารึก ปริญญาพล ผู้ว่าราชการจังหวัดในสมัยนั้น ได้มอบหมายให้เทศบาลนครอุดรธานี เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบพิพิธภัณฑ์เมืองอุดรธานี ซึ่งมีนายหาญชัย ทีฆธนานนท์ นายกเทศมนตรีนครอุดรธานี เป็นผู้รับมอบ

พิพิธภัณฑ์เมืองอุดรธานี ได้เก็บรวบรวมเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับจังหวัดอุดรธานี นับตั้งแต่ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ธรรมชาติวิทยา ธรณีวิทยา ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น พระประวัติและพระเกียรติคุณของพลตรีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม ผู้ก่อตั้งเมืองอุดรธานี จัดแสดงไว้เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียน นักศึกษา และประชาชนผู้สนใจ

พิพิธภัณฑ์เมืองอุดรธานี มี 2 ชั้นๆ ละ 6 ห้อง ประกอบด้วย

ชั้นล่าง

1. ห้องประชาสัมพันธ์และบริการ

ห้องนี้เป็นการแนะนำให้รู้จักกับอาคารจำลองของพิพิธภัณฑ์เมืองจังหวัดอุดรธานีและหอสูง 9 ชั้น ซึ่งจะเป็นอาคารพิพิธภัณฑ์กลางน้ำในหนองประจักษ์ที่เชื่อมต่อด้านหลังของอาคารพิพิธภัณฑ์เมืองหลังนี้ โดยจะมีโครงการจัดสร้างขึ้นในอนาคตให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานีที่สวยงามอีกแห่งหนึ่ง นอกจากนี้ จะมีแผนที่หรือแผนผังที่แสดงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในอุดรธานี

2. ห้องธรรมชาติวิทยาและธรณีวิทยา

ห้องนี้แสดงให้เห็นสภาพดิน หิน น้ำ แร่ธาตุ ป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ที่สำคัญของจังหวัดอุดรธานี ตลอดจนซากดึกดำบรรพ์ที่ค้นพบในจังหวัดอุดรธานี ได้แก่

- **แร่โปรแตส** ซึ่งเป็นแหล่งแร่โปรแตสที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งและอยู่ภายใต้ผืนดินเมืองอุดรธานี มีรัศมีครอบคลุม 20 ตารางกิโลเมตร
- **ก๊าซธรรมชาติ** ค้นพบที่ภูฮ้อม อำเภอหนองแสง ซึ่งขณะนี้มีการขุดนำก๊าซธรรมชาติไปใช้ประโยชน์บ้างแล้ว
- **หินปูนและดินขาว** พบที่อำเภอน้ำโสมและนายูง
- **ป่าไม้** มีหลงเหลืออยู่บ้างตามแนวเทือกเขาภูพาน
- **ซากดึกดำบรรพ์** พบกระดูกไดโนเสาร์บนเทือกเขาภูพาน อ.หนองวัวซอ จ.อุดรธานี
- **หอยหิน** พบบนเทือกเขาภูพาน ระหว่าง อ.หนองวัวซอ กับ อ.เมืองหนองบัวลำภู จ.หนองบัวลำภู

3. ห้องประวัติศาสตร์และโบราณคดี

แสดงให้เห็นความเป็นมาทางประวัติศาสตร์และแหล่งโบราณคดีที่มีอายุอันยาวนานของจังหวัดอุดรธานี

- **แหล่งโบราณคดียุคก่อนประวัติศาสตร์ยุคแรก** ได้แก่ แหล่งอารยธรรมบ้านเชียง ซึ่งมีการขุดค้นพบซากโครงกระดูกมนุษย์โบราณ ภาชนะดินเผาที่มีลวดลายและขนาดต่างๆ กัน พร้อมด้วยเครื่องประดับที่ทำจากสัมฤทธิ์ และเครื่องใช้ในการทำมาหากินประเภท มีด หอก แหลน ขวาน ที่ทำจากเหล็ก
- **แหล่งโบราณคดียุคประวัติศาสตร์ยุคที่ 2** ได้แก่

ยุคอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ซึ่งพบแหล่งอารยธรรมมนุษย์โบราณ สมัย 1,800 ปี ถึง 1,200 ปี โดยมีการพบซากโบราณวัตถุและร่องรอยตามวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในยุคนั้น ได้แก่ ภาพเขียนสีตามผนังถ้ำ หลักเสมาขนาดใหญ่ฝังอยู่รอบเสาหินตามธรรมชาติ ที่ใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และร่องรอยการแกะสลักพระพุทธรูปในก้อนหินขนาดใหญ่ เพื่อใช้เป็นที่สักการะบูชา

ยุคในประวัติศาสตร์ พบว่า จังหวัดอุดรธานีมีโบราณวัตถุประเภทหินแกะสลักที่วัดกู่แก้ว ซึ่งเป็นลวดลายศิลปวัฒนธรรมยุคลพบุรี

ยุคในประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยา ยังค้นพบพระพุทธรูปบุทองบุเงินในเจดีย์เก่าที่ก่อด้วยอิฐมอญขนาดใหญ่ตามวัดต่างๆ จากพื้นที่หลายๆ อำเภอ

4. ห้องมานุษยวิทยาและชาติพันธุ์

แสดงให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่

สภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ อาศัยสร้างบ้านเรือนที่เป็นไม้ตั้งแต่หลังคาถึงเสาเรือน อยู่ใกล้กับแหล่งธรรมชาติพื้นที่อุดมสมบูรณ์ สะดวกต่อการทำมาหากิน

เครื่องใช้ของคนอุดรฯ ตามที่พบจะมีการใช้ภาชนะดินเผาประเภท ไห หิน ใช้เครื่องจักสานไม้ไผ่เป็นภาชนะในครัวเรือนและเครื่องใช้ในการจับปลา ล่าสัตว์ต่างๆ ใช้คัมภีร์ใบลานเป็นหนังสือธรรมะ

การแต่งกาย แต่งกายตามเผ่าพันธุ์ของประชาชนในแต่ละเผ่า เช่น แต่งกายแบบคนไทอีสาน แบบชาวภูไท แบบชาวไทพวน แบบชาวจีน และญวน ซึ่งแต่ละเผ่ายังคงอาศัยอยู่ในจังหวัดอุดรธานีแต่ละพื้นที่

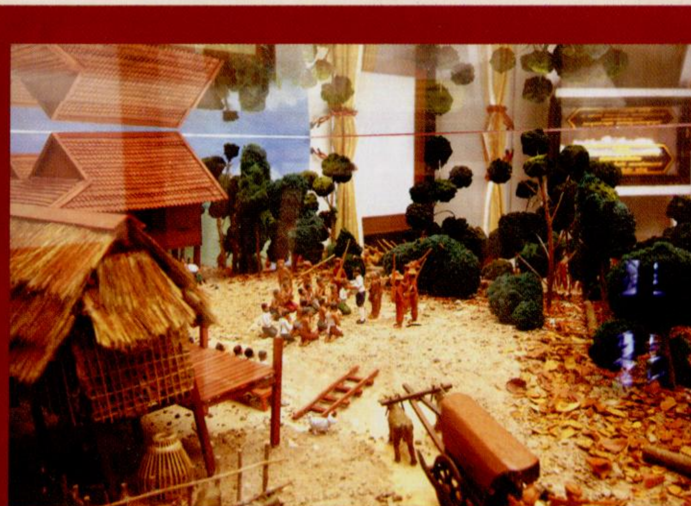

คัมภีร์ใบลาน

5. ห้องประวัติศาสตร์ และการพัฒนาเมืองของพลตรีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม

แสดงให้เห็นภาพถ่ายโบราณและภาพวาดของพลตรีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม ที่ได้ทรงสร้างเมืองอุดรธานีขึ้น ที่บ้านเดื่อหมากแข้ง ซึ่งเป็นชุมชนเล็กๆ แต่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ มีที่ราบลุ่ม สามารถปลูกข้าว ทำนา เลี้ยงชีพพลเมืองได้ จนพัฒนามาเป็นเมืองขนาดใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทยในปัจจุบัน

6. ห้องศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

แสดงให้เห็นเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของชาวจังหวัดอุดรธานี ซึ่งได้แก่

ศิลปะการทอเสื่อกก มีที่บ้านคอนสาย อ.กู่แก้ว จ.อุดรธานี ซึ่งชาวบ้านได้พัฒนาอาชีพการทอเสื่อกก จนสามารถจัดทำลวดลายเป็นลายมัดหมี่ขิดที่สวยงาม

ศิลปะการสร้างเฮือนอีสาน เดิมคนอีสานโบราณจะสร้างเป็นเฮือนอีสานหลังใหญ่ ใต้ถุนสูงด้วยไม้ที่มีในท้องถิ่น ซึ่งการจัดสร้างจัดแบ่งห้องเป็นหลายห้อง มีห้องเปิง ห้องนอน ห้องครัว และระเบียงชานบ้าน

ศิลปะการแสดง จังหวัดอุดรธานีมีศิลปินที่มีชื่อเสียงระดับประเทศหลายคน เช่น

- **ศิลปินนักร้องหมอลำ** ได้แก่ คุณนกน้อย อุไรพร คุณศิริพร อำไพพงษ์ คุณพรศักดิ์ ส่องแสง
- **ศิลปินนักร้องลูกทุ่ง** ได้แก่ คุณฝน ธนสุนทร คุณไมค์ ภิรมย์พร

ศิลปะการทอผ้า จังหวัดอุดรธานี เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้ชื่อว่า **"ธานีผ้าหมี่-ขิด"** และอำเภอพิบูลย์รักษ์จะมีชื่อเสียงในการทอผ้ามัดหมี่ย้อมคราม และอำเภอหนองวัวซอจะมีชื่อเสียงในการทอผ้าไหมลายขิด ซึ่งทั้ง 2 อำเภอนี้ ได้ผลิตผ้าส่งไปขายยังต่างประเทศ สร้างรายได้ให้เกิดขึ้นกับชุมชนอย่างมหาศาล

ศิลปะการทำพานบายศรีสู่ขวัญ จังหวัดอุดรธานีมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ ความสามารถในการทำพานบายศรีสู่ขวัญได้อย่างมากมาย และนำไปใช้ในขนบธรรมเนียมประเพณีการบายศรีสู่ขวัญ ตั้งแต่การสู่ขวัญต้อนรับบุคคลสำคัญที่มาเยือน จนถึงการสู่ขวัญในพิธีแต่งงานคู่บ่าวสาว

ชั้นบน

1. ห้องพระประวัติพลตรีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม

แสดงให้เห็นเกี่ยวกับอนุสาวรีย์และพระฉายาลักษณ์ พร้อมด้วยพระประวัติและพระกรณียกิจของพลตรีพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม นอกจากนี้ ได้แสดงให้เห็นเกี่ยวกับของใช้ประจำพระองค์และของจำลองที่พระองค์ทรงเคยใช้ การแสดงหุ่นจำลองที่พลตรีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคมได้ทรงอพยพกำลังพลทหารจากจังหวัดหนองคายมาตั้งฐานทัพเป็นมณฑลอุดรที่บ้านเดื่อหมากแข้ง

2. ห้องอารยธรรมบ้านเชียงและอารยธรรมภูพระบาท

แสดงเกี่ยวกับภาพเขียนสีน้ำมันตามสภาพวิถีชีวิตของมนุษย์โบราณยุคบ้านเชียง และยุคภูพระบาท

3. ห้องราชสกุลทองใหญ่

แสดงให้เห็นเกี่ยวกับภาพถ่ายโบราณของบุคคลสำคัญในตระกูล **"ทองใหญ่"** หลายๆ พระองค์ เช่น พระชายา โอรส และธิดา ตลอดทั้งภาพพระกรณียกิจของพระองค์ท่าน

4. ห้องภาพถ่ายโบราณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

แสดงภาพถ่ายโบราณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ พร้อมทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ในการเสด็จพระราชดำเนินมาทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่จังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

5. ห้องพระอริยสงฆ์ เกจิอาจารย์ของจังหวัดอุดรธานี (2 ห้อง)

ได้แสดงให้เห็นเกี่ยวกับชีวประวัติของพระอริยสงฆ์เกจิอาจารย์ทุกท่าน ตลอดทั้งจัดแสดงความเป็นมาและความสำคัญของโครงการช่วยชาติจากพระอาจารย์หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน

